

“EKOLOŠKI POGLED” NA DJEČJU I MALOLJETNIČKU DELINKVENCIJU U ŽUPANIJI ISTARSKOJ

Ivan Magdalenić

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Studijski centar socijalnog rada

Izvorni znanstveni članak

UDK 343.915(497.5-3)

Primljeno: studeni 1996.

U članku su analizirani podaci o nekim obilježjima dječje i maloljetničke delinkvencije u Županiji istarskoj u razdoblju od 1988. do 1994. godine. Samojoj toj analizi prethodi prikaz glavnih socijalno-demografskih obilježja prostora. Rezultati pokazuju da slika stanja dječje i maloljetničke delinkvencije po nekim svojim aspektima odudara od teorijskih očekivanja, a po drugima je “proturječna” utoliko što se ni za jedno uže područje unutar Županije ne može bez dvojbe reći da je stanje u njemu “najbolje” ili “najlošije”. Isto tako, na temelju usporedivih podataka za cijelu Hrvatsku ne može se sa sigurnošću konstatirati niti da je istarska situacija u svim aspektima “bolja” ili “lošija”. Ipak, “čista maloljetnička muška stopa” (koja uključuje okruglo dvije trećine ukupnog kriminaliteta što ga čine djeca i maloljetnici obaju spolova) osjetno je viša od državnog prosjeka. Na temelju ukupne analize autor zaključuje da stanje dječje i maloljetničke delinkvencije u Istri zahtijeva daljnja, detaljnija i metodološki kompleksnija istraživanja.

1. UVOD

U preglednim se kriminološkim radovima redovito navodi da su najranija “ekološka” istraživanja kriminaliteta - tj. takva koja tu pojavu u prvom redu objašnjavaju socijalnim, demografskim, ekonomskim, pa i geografskim obilježjima prostora u kojima se ona događa - provedena dvadesetih godina ovog stoljeća u okvirima “čikaške sociološke škole” te da su se najčešće bavila maloljetnicima. Znatno se rjeđe spominje da “začetke ekološkog pristupa izučavanju kriminaliteta nalazimo još u Montesquieu-ovom djelu *Duh zakona* (1748)”, odnosno da se “prva naučna ispitivanja kriminaliteta koja imaju ekološki karakter pojavljuju ... u 19. stoljeću u radovima A. M. Guerry-a i A. Quetelet-a” (Bunjevac i Zvonarević, 1981., str. 7.). Za našu je temu, međutim, važnije da su se “ekološka istraživanja maloljetničkog kriminaliteta u nas ... kasno javila i rijetko provodila” (Singer i Mikšaj-Todorović, 1993., str. 96.). Među prvima u Hrvatskoj bilo je ono Singera i suradnika, “Struktura i teritorijalna rasprostranjenost kriminaliteta maloljetnika u Zagrebu (1980.), a zadnjih su godina, u sklopu globalnog projekta “Utjecaj društvenih i gospodarskih čimbenika na strukturu i razvoj kriminaliteta u Hrvatskoj” (koordinator M. Singer), u nekoliko županija provedena istraživanja maloljetničkog kriminaliteta koja također imaju obilježja “ekološkog pristupa”. U ovom ćemo članku interpretirati dio podataka iz takvog istraživanja u Istri za razdoblje 1988-1994. Valja napomenuti da osim maloljetnika podaci

obuhvaćaju i djecu (u kaznenopravnom značenju riječi, tj. osobe mlađe od 14 godina), kao i to da je riječ o svima protiv kojih su podnesene kaznene prijave, što znači da u kasnijem postupku nekima krivnja nije dokazana.

Kako malo prije rekossmo, a i inače je poznato, ekološke se studije kriminaliteta od ostalih najviše razlikuju po tome što posebnu važnost pridaju obilježjima prostora u kome se kriminalitet događa. Zato će i u ovom radu tome biti posvećena odgovarajuća pažnja, ali će u odnosu na izvorni tekst u cjelovitoj studiji taj prikaz ovdje biti znatno skraćen.

2. OSNOVNA SOCIJALNO-DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA PROSTORA

Svaki ambiciozniji prikaz socijalno-demografskih obilježja Istre, odnosno današnje Županije istarske (ti se pojmovi samo kolokvijalno mogu rabiti kao sinonimi, jer se dio povijesno-geografskog prostora Istre nalazi izvan područja Županije, pa i Republike Hrvatske) svakako bi morao uzeti u obzir brojna i dramatična politička zbivanja na tom prostoru u bližoj i daljnjoj prošlosti - pomicanja granica, promjene državne pripadnosti čitavoga ili većeg dijela područja, duže ili kraće provizorne ili prelazne međunarodnopravne statuse, itd. - što je sve tako snažno utjecalo na demografske i gospodarske procese da se oni i ne mogu potpuno objasniti bez svoje "političke komponente". Međutim, ovaj se tekst ne bavi socijalno-demografskim obilježjima zbog njih samih (tj. s namjerom njihova cjelovitog tumačenja), nego je namjena njihova prikaza posve pragmatična: "čisto pozitivistički" pristup podacima trebao bi pomoći boljem razumijevanju pojave koja je glavni predmet ovog rada - dječje i maloljetničke delinkvencije u posljednjih nekoliko godina. Zato ćemo se ograničiti samo na kraću vremensku perspektivu, na razdoblje u kome su se demografski procesi odvijali relativno stabilno, pri čemu ćemo - u ime jednostavnosti i izbjegavanja monotonije - ponekad govoriti o Istri, misleći pritom samo na Županiju istarsku.

Najveći dio podataka koje ćemo analizirati i po užitim područjima unutar Istre bit će grupiran po donedavnim "velikim" općinama, kakve su postojale do uspostave Županije, dok ćemo o stanju s obzirom na novi teritorijalni ustroj iznijeti samo nekoliko osnovnih informacija (jer detaljnijih i nema u dostupnim izvorima).

Županija istarska sastoji se od 36 jedinica lokalne samouprave - sedam gradova (u upravno-pravnom, a ne sociološko-urbanističkom značenju riječi) i 29 općina. Gradovima su proglašena sjedišta bivših "velikih" općina - Buje, Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Pula i Rovinj, a nove su općine uglavnom nastale izdvajanjem dijelova njihovih ranijih teritorija (uz nešto dodatnih promjena)*.

2.1. STANOVNIŠTVO

Istra je, bar na području današnje Županije istarske, tek početkom osamdesetih dostigla broj stanovnika iz prvih godina nakon Drugoga svjetskog rata, a i to (vidi tablicu 1) samo zahvaljujući područjima Pule i Rovinja s njihovim okolicama.

* Riječ je o istraživanju pod naslovom *Sociodemografske i fenomenološke karakteristike kriminaliteta maloljetnika na području Županije istarske s posebnim osvrtom na kriminalni povrat*, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu i Visoka policijska škola MUP-a RH, 1996., autora I. Cajner Mraović, I. Magdalenića, Z. Poldrugač i M. Singera; korištenje podataka odobrio je koordinator istraživanja, na čemu mu autor ovog rada zahvaljuje.

Tablica 1. Broj stanovnika po bivšim "velikim" općinama 1948-1991.

		1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.
Buje	N	26 054	20 421	20 089	18 397	20 577	23 877
	a	100.0	78.4	77.1	70.6	79.0	91.6
	b	86.3	78.4	98.4	91.6	111.8	116.0
	c	14.2	11.6	11.4	10.5	10.9	11.7
Buzet	N	14 297	12 916	9 745	7 460	7 342	7 439
	a	100.0	90.3	68.2	52.2	51.4	52.0
	b	97.6	90.3	75.4	76.6	98.4	101.3
	c	7.8	7.4	5.5	4.3	3.9	3.6
Labin	N	28 125	29 114	28 525	25 677	25 500	25 983
	a	100.0	103.5	101.4	91.3	90.7	92.4
	b	115.0	103.5	98.0	90.0	99.3	101.9
	c	15,3	16.6	16.1	14.6	13.5	12.7
Pazin	N	26 677	25 864	22 735	20 073	19 412	19 006
	a	100.0	97.7	85.2	75.2	72.8	71.2
	b	90.5	97.7	87.9	88.3	96.7	97.9
	c	14.6	14.8	12.9	11.4	10.3	9.3
Poreč	N	23 675	19 893	18 003	17 264	19 945	22 988
	a	100.0	84.0	76.0	72.9	84.2	97.1
	b	85.0	84.0	90.5	95.9	115.5	115.3
	c	12.9	11.4	10.2	9.9	10.0	11.2
Pula	N	46 407	51 652	62 145	69 913	77 278	85 326
	a	100.0	111.3	133.9	150.7	166.5	183.9
	b	61.7	111.3	120.3	112.5	110.5	110.4
	c	25.3	29.5	35.1	39.9	41.0	41.8
Rovinj	N	18 105	15 234	15 595	16 415	18 277	19 727
	a	100.0	84.1	86.1	90.7	101.0	109.0
	b	82.2	84.1	102.4	111.3	107.9	
	c	9.9	8.7	8.8	9.4	9.7	9.7
Županija	N	183 340	175 094	176 838	175 199	188 332	204 346
	a	100.0	95.5	96.5	95.6	102.7	111.5
	b	81.9	95.5	101.0	99.1	107.5	108.5
	c	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Hrvatska	a	100.0	104.1	110.0	117.1	121.7	126.6
	b	99.9	104.1	105.7	106.4	104.0	104.0
	i	4.9	4.4	4.3	4.0	4.1	4.3

Izvori: Korenčić (1979.) i SLJH-93, tablica 31-1

Objašnjenja: N = ukupni broj stanovnika

a = indeks na bazi 1948. = 100,0

b = verižni indeksi (za 1948. prema 1931. godini)

c = postotni udio područja u stanovništvu Županije

i = postotni udio Županije u stanovništvu Hrvatske

Relativni udio Županije u ukupnom stanovništvu Hrvatske, usprkos natprosječno brzom rastu posljednjih tridesetak godina, još je uvijek ispod razine na kojoj je bio kasnih četrdesetih, jer ukupni porast broja žitelja u Istri u razdoblju 1948-1991. iznosi 11.5%, a u čitavoj Hrvatskoj 26.6%¹. S obzirom na trend koji se može pratiti od 1971. možemo pretpostaviti da je do sada dostignut bar onakav udio kakav je bio sredinom pedesetih godina.

U tablici 1. svakako valja svratiti pozornost na velike unutaržupanijske razlike u promjeni broja stanovnika. Već spomenutim područjima Pule i Rovinja većim će se porastom broja stanovnika prilikom narednog popisa vrlo vjerojatno pridružiti Poreč, pa - zahvaljujući u prvom redu Umagu - i Bujština, dok će na drugoj strani ostati Bužeština (usprkos zaustavljenoj depopulaciji tijekom osamdesetih godina) i Pazinština (koja jedina kontinuirano gubi stanovništvo, iako ne tako naglo kao što je to s područjem Pule bilo neposredno nakon drugog svjetskog rata, do 1948, s područjem Buja, Poreča i Rovinja do 1953, a s područjem Buzeta od tada pa do 1971. godine). Labin s okolicom zanimljiv je po tome što je povećao broj stanovnika u vrijeme kad su ga svi drugi dijelovi Istre (osim Pule u razdoblju 1948-1953) smanjivali, da bi nakon toga oko dva i pol desetljeća bilježio demografsku recesiju, koja je zaustavljena tek u ranim osamdesetim godinama.

Neravnomjerna današnja naseljenost prostora Županije jasno je vidljiva u tablici 2. Čak i ako isključimo područje Pule, omjer između najrjeđe naseljene Bužeštine i najnapučenije Rovinjštine iznosi okruglo 1:3. Precizniji podaci, koji bi iz područja priobalnih gradova izuzeli općine u njihovu zaleđu, a "kontinentalni" dio Bujštine odvojili od znatno naseljenijih novih općina Umag i Novigrad, pokazali bi da je čitava unutrašnjost istarskog poluotoka veoma rijetko naseljena, dok s druge strane dio prostora uz more pokazuje znakove prenaseljenosti, ili bar znatno gušće naseljenosti ne samo od županijskoga nego i od državnog prosjeka.

¹ Evo, ipak, jednog "izleta" u nešto dalju prošlost. Istra je najgušće bila naseljena oko 1910. godine, kad je imala okruglo 240 000 stanovnika, odnosno 6,8% ukupnog tadašnjeg stanovništva na području današnje Republike Hrvatske, ili prosječnu gustoću otprilike na današnjoj razini države, tj. 84.2 stanovnika na čkm. Dodajmo i to da je zadnji popis prije Drugoga svjetskog rata, 1931., zabilježio blizu 225 000 žitelja; vidi Turčić, 1995., str. 4. i 5.

Tablica 2. Površina i naseljenost 1991. godine

	Površina		Stanovništvo		Gustoća stanovništ.
	čkm	%	broj	%	
Buje	368	13.0	23 877	11.7	64.9
Buzet	319	11.3	7 439	3.6	23.3
Labin	386	13.7	25 983	12.7	67.3
Pazin	532	18.9	19 006	9.3	35.7
Poreč	350	12.4	22 988	11.2	65.7
Pula	574	20.4	85 326	41.8	148.7
Rovinj	291	10.3	19 727	9.7	67.8
Županija	2 820	100.0	204 346	100.0	72.5
Hrvatska	56 538	5.0	4 784 265	4.3	84.6

Izvori: SLJH-93, tab. 31-1 i Turčić (1995.), str. 15. i 25.

Napomene:

1. Turčić navodi 2 815.09 čkm kao površinu Županije istarske, a 56 609.59 čkm za čitavu Hrvatsku, što daje gustoću 72,6 st/čkm u Istri, a 84.5 u čitavoj Hrvatskoj. Iste podatke za Županiju kao Turčić daje i SLJH-94, str. 484, ali se u njemu navodi 56.691 čkm kao površina države, pa prosječna gustoća iznosi 84.4 st/čkm.

2. Postoci u retku "Hrvatska" odnose se na udio Županije u površini i stanovništvu države ("zaokruženi" udio u površini jednak je prema sva tri citirana izvora).

Na ovom ćemo mjestu spomenuti još samo to da se Županija istarska po koncentraciji stanovništva u njezinome sjedištu (30.5% sveg stanovništva živi u Puli - naselju, a ne gradskoj općini), nalazi nešto malo iznad državnog prosjeka (Turčić, 1995., str. 30.). Za usporedbu navodimo da, prema istom izvoru, u gradu Zagrebu živi 70.5% stanovnika - najnovije - Zagrebačke županije, u Rijeci 52.0% žitelja Županije primorsko-goranske, u Splitu 48.0% populacije Županije splitsko-dalmatinske, a s druge strane u Krapini svega 3.0% stanovništva Županije krapinsko-zagorske, u Gospiću 12,7% svih stanovnika Županije ličko-senjske, u Čakovcu 13.4% Županije međimurske, itd.

O tome kako je nastala suvremena demografska situacija u Istri doista je nemoguće govoriti bez osvrta na ranije spomenuta politička događanja na tom prostoru. Zato ipak moramo reći barem to da je veliko osipanje broja stanovnika u prvih desetak godina nakon Drugoga svjetskog rata bilo posljedica velikog egzodusa Talijana, a "demografski oporavak" u posljednja 2-3 desetljeća rezultat brojnog, ali pretežno pojedinačnog i obiteljskog, a ne organiziranog doseljavanja s prostora čitave tadašnje Jugoslavije². To je najviše povezano

2 Nešto organizirane kolonizacije, npr. iz Međimurja, bilo je početkom pedesetih godina, ali ona - kako pokazuju i podaci navedeni u tablici - nije dala osjetnije rezultate. Vrijedi spomenuti i svojevremeno "premjještanje" stanovitog broja rudara iz Bosne na područje Labina, točnije Raše, ali se i to u demografskom pogledu odrazilo samo na užem području, a znatno manje u čitavoj Istri.

s razvojem turizma, osobito na zapadnoj obali Istre, te s razvojem industrije u Puli³. O migracijama ćemo nešto reći malo dalje u ovome tekstu, a prije toga pogledajmo osnovne podatke o prirodnom kretanju stanovništva u zadnjih 10 godina, i to samo zbirno za područje današnje Županije, jer bi navođenje podataka za svaku tadašnju općinu tekst suviše opteretilo brojkama.

Tablica 3. Prirodno kretanje stanovništva od 1985. do 1994. godine

	Rođeni			Umrli			Priraštaj		
	Županija		RH	Županija		RH	Županija		RH
	broj	stope	stope	broj	stope	stope	broj	stope	stope
1985.	2 614		13.3	1 964		11.1	650		2.3
1986.	2 492		12.8	2 001		11.0	491		1.8
1987.	2 593		12.5	1 969		11.2	624		1.3
1988.	2 510		12.3	1 993		11.1	517		1.2
1989.	2 437		11.7	1 957		11.0	480		0.6
1990.	2 377		11.6	1 934		10.9	443		0.7
1991.	2 208	9.7	10.8	1 941	9.5	11.5	267	1.3	-0.6
1992.	1 802		10.5	2 144		11.6	-342		-1.1
1993.	1 801		10.8	2 183		11.4	-382		-0.5
1994.	1 869		10.9	2 162		11.1	-293		-0.2

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva, Dokumentacija DZS za odgovarajuće godine

Napomena: Demografske stope za Hrvatsku do 1993. u najnovijoj su publikaciji (Prirodno kretanje stanovništva 1994, Dok. 986/1995, objavljeno u lipnju 1996.) ispravljene u odnosu na ranija izdanja, a, kako je autoru ovog rada usmeno priopćeno, stope po županijama ne navode se zbog nesigurnih procjena o broju stanovnika. S druge strane, na temelju starijih podataka za bivše općine, županijske bi se stope također mogle tek grubo procijeniti. Zato za Županiju u "izvanpopisnim" godinama navodimo samo apsolutne brojeke.

Kako vidimo iz tablice, Istra je u demografsku recesiju ušla godinu dana kasnije od čitave Hrvatske, ali je zato te 1992. godine u svim "velikim" općinama zabilježeno više umrlih nego rođenih. Od 1993. podaci se navode po novom teritorijalnom ustroju. Oni pokazuju višak rođenih nad umrlima 1993. i 1994. (noviji podaci u rujnu 1996. još nisu dostupni) samo na području gradova Pazin, Poreč i Pula te općina Novigrad i Vrsar. Grad

3 Utjecaj naseljavanja vojnih osoba u grad Pulu u novijim je podacima teže primijetiti, ali zato o tome jasno govore oni stariji: 1857. godine Pula je imala svega 3 628 stanovnika, 1869. već 10 601, a 1880. - tada pod imenom Pulj - čak njih 25 562, da bi se broj njezinih žitelja još jednom više nego udvostručio u daljnjih 30 godina, do 59 610 godine 1910. što je nakon više "uzleta i padova", zapravo, više padova nego uzlega, dostignuto tek krajem osamdesetih: 1981. godine Pula je imala 56 153, a 1991. 62 378 stanovnika. Izvor starijih podataka: Korenčić, 1979., str. 566., a novijih - publikacije DZS.)

Rovinj imao je 1993. jednak broj rođenih i umrlih, a 1994. pozitivan "vitalni saldo", općine Brtonigla, Sveti Petar u Šumi i Umag imale su manjak rođenih 1993, a višak 1994. Pićan je bio u manjku 1993. i "na nuli" 1994., dok su sve ostale jedinice lokalne samouprave u obje te godine dale svoj "doprinos" ukupnom negativnom demografskom saldu Županije.

Zbirni podaci o prirodnom kretanju stanovništva od početka 1981. do kraja 1990. godine, uspoređeni s rezultatima dvaju posljednjih popisa, poslužili su nam kao osnova za procjenu migracijskog salda.

Tablica 4. Prirodni i migracijski saldo stanovništva 1981-1991.

	Rođeni	Umrli	Prirodni prirast	Razlika br. st. 91.-81.	Migracijski saldo
Buje	3 061	2 242	819	3 300	2 481
Buzet	905	1 043	-138	97	235
Labin	3 160	3 043	117	483	366
Pazin	2 636	2 505	131	-406	-537
Poreč	3 165	2 230	935	3 042	2 107
Pula	10 306	6 765	3 541	8 048	4 507
Rovinj	2 590	1 954	636	1 450	814
Županija	25 823	19 782	6 041	16 014	9 973

Napomena: Izračunano na temelju Dokumentacije DZS Prirodno kretanje stanovništva za odgovarajuće godine.

U tablici 4. nisu vidljive (jer raspoloživi podaci to ne omogućuju) unutaržupanijske, tj. međuopćinske migracije. Uostalom, one su nam u ovom kontekstu manje zanimljive. Važnije je primijetiti da se u promatranom desetljeću u Istru "izvana", iz cijele tadašnje države, godišnje doseljavalo blizu 1 000 ljudi više nego se iz nje odseljavalo, dok je prosječni godišnji prirodni priraštaj iznosio oko 600, tako da je čitav prostor u tom razdoblju dobio preko 1.5 puta više novog stanovništva zahvaljujući razlici između broja doseljenih i odseljenih, nego onoj između broja rođenih i umrlih. Drukčije rečeno, pozitivnom migracijskom saldu valja pripisati oko 62, a prirodnom priraštaju oko 38% ukupnog porasta broja stanovnika u Županiji od 1981. do 1991. godine (za usporedbu navodimo da je u čitavoj Republici Hrvatskoj u istom razdoblju broj stanovnika povećan za 182 796, a prirodni je priraštaj bio 90 544, što znači da pozitivni migracijski saldo iznosi 92 252 ili 50.5% ukupnog povećanja broja stanovnika).

Usporedimo li apsolutne brojeve iz tablice 4 s brojem stanovnika pojedine bivše općine 1991. godine (tablica 1.), pokazat će se da je migracijama relativno najviše stanovnika dobila Bujština (10.3% - veći dio toga najvjerojatnije se odnosi na današnju općinu Umag), zatim Poreština (9.2%), pa tek onda područje Pule (5.3%), dok su Rovinj (4.1%) i Buzet (3.2%) ispod županijskog prosjeka (4.9%)⁴. Jedina emigrantska općina,

⁴ Pozitivni migracijski saldo Republike Hrvatske čini 1.9% njezina ukupnog stanovništva 1991. Dakle, obje usporedbe - ova i ona maloprijašnja - pokazuju da je useljavanje u Istru tijekom osamdesetih godina bilo znatno

Pazin, iseljavanjem je izgubila 1,4% stanovništva. Podatke za područje Labina - "dobitak" 1,4% - zapravo bi trebalo (kad bi raspoložive informacije to omogućavale) promatrati u dva odvojena razdoblja, jer je ono do 1986. imalo prirodni porast, a od 1987. ima prirodno smanjenje broja stanovnika, što bi moglo značiti da je useljavanje u taj dio Istre zadnjih godina nešto veće nego što pokazuju podaci navedeni u tablici 4.

U literaturi se obično navodi da migracije pretežno zahvaćaju mlade stanovništvo (ta se tvrdnja ne odnosi na iznuđene i prisilne migracije, kakve je Hrvatskoj donio rat, ali one nisu obuhvaćene našim podacima). Na temelju toga moglo bi se pretpostaviti da je dozna struktura istarske populacije povoljnija od ukupne hrvatske. Međutim, sudeći prema podacima navedenim u tablici 5, ta pretpostavka uglavnom nije potvrđena. Najopćenitije govoreći, ona pokazuje da je demografsko stanje istarskoga stanovništva otprilike jednako loše kao i ukupnoga hrvatskog te da se razdoblju 1981-1991. u cjelini uzevši pogoršalo, a u nekim relacijama prema državnom prosjeku i "pokvarilo". Na primjer, izgubila se prednost u zastupljenosti najmlađega kontingenta, muškoga radnog kontingenta i sl. Nešto povoljnija od državnog prosjeka ostala je slika ženskog dijela stanovništva (zastupljeniji fertilni i radni kontingent, niži pokazatelji starenja), a ukupni je indeks starenja zapravo jedini pokazatelj po kojem je slika istarske populacije početkom osamdesetih godina bila lošija, a zadnjih je godina nešto manje loša od državnog prosjeka (inzistiramo na sintagmi "manje loše stanje", jer dobro nije: u demografskoj se literaturi uobičajeno smatra da je stanovništvo u demografskom pogledu staro ako indeks starenja, tj. omjer između broja osoba u dobi od 60 ili više i onih do 19 navršениh godina, iznosi preko 40).

intenzivnije nego u ostale dijelove Hrvatske, pri čemu unutarhrvatske migracije nisu uzete u obzir - da jesu, razlika bi bila još veća. O većem useljavanju u Istru nego u druge dijelove Hrvatske govori i podatak da je od sveg stalnog stanovništva Hrvatske prema popisu 1991. izvan nje rođeno 10,6%, a od stanovništva Županije istarske izvan Hrvatske rođeno je 14,0%, što se može izračunati prema publikaciji "Stanovništvo prema mjestu rođenja, narodnosti i spolu po županijama", Dokumentacija DZS br. 889, 1996. Poblize podatke o starijim migracijama na području Istre vidi u članku V. Žerjavića Doseljavanja i iseljavanja s područja Istre, Rijeke i Zadra u razdoblju 1910-1971, Društvena istraživanja 6-7/god. 2, 1993, br. 4-5, str. 631-656, a o povezanosti novijih migracija s promjenom narodnosnog sastava stanovništva u knjizi S. Žuljića Hrvatska Istra, 1994).

Tablica 5. Osnovni kontingenti stanovništva 1981. i 1991.

	Županija istarska				Hrvatska	
	1981.		1991.		1981.	1991.
	N	%	N	%	%	%
Ukupno	188 332	100.0	204 346	100.0	100.0	100,0
Muško	92 363	49.0	99 791	48.8	48.4	48.5
Žensko	95 699	51.0	104 555	51.2	51.6	51.5
0 - 6 godina	19 057	10.1	17 177	8.4	9.9	8.4
0 - 14 godina	38 175	20.3	39 736	19.4	20.9	19.4
0 - 17 godina		24.2	47 625	23.3	25.3	23.4
Fertilni kontingent						
15 - 49 godina	47 713	49.7	50 074	47.9	48,5	46,6
20 - 29 godina	15 731	16.4	14 235	13.6	15,2	13,3
Radni kontingenti	122 890	65.3	132 003	64.6	64,8	64,3
Muški (15-64 g.)	63 033	68.2	68 845	69.0	67.9	69.5
Ženski (15-59 g.)	59 857	62.4	63 158	60.4	61.9	59.5
65 i više godina	22 459	11.9	24 024	11.8	11.4	11.6
Muško	9 079	9.8	9 358	9,4	9.1	8.6
Žensko	13 380	13.9	14 666	14.0	13.5	14.5
pros. starost (g.)	35.7		37.1		35.4	37.1
muško	34.3		35.7		33.8	35.4
žensko	37.0		38.4		37.0	38.7
Indeks starenja	56.4		67.4		52,6	66.7
muško	45.6		54.2		40.4	50.8
Žensko	67.7		81.2		65.3	83.3

Izvor: SLJH-94, tablica 33-2

Umjesto daljnjeg prepričavanja tablice 5., navest ćemo nekoliko podataka o unutaržupanijskim razlikama u vrijeme posljednjeg popisa stanovništva (izvor: SLJH-94, tablica 33-2). S obzirom na zastupljenost čitavoga dječjeg i maloljetničkog kontingenta (0-17 navršenih godina), od županijskog prosjeka (23.3%) u jednom smjeru osjetnije odstupaju gradovi Poreč (26.6%), Pazin (26.0%) i Buje (25.6%) te općine Vodnjan (25.8%), Vrsar (25.6%) i Bale (25.3%), a u drugom enormno odstupaju općina Lanišće (svega 13.4% stanovništva mladeg od 18 godina), a nešto manje općine Barban (18.7%), Grožnjan (18.8%), Marčana (19.5%), Lupoglav (19.6%) te Cerovlje i Sv. Nedelja (po 19.9%). Zanimljivo je, i neobično, da je od svih gradskih općina stanje najnepovoljnije u Puli, gdje djece i maloljetnika ima čak relativno manje od prosjeka Županije (tj. 22.5%).

Gledano iz drugog (ne sasvim suprotnog) kuta, valja reći da niti jedan dio Istre nema stanovništvo koje ne bi bilo staro u demografskom značenju riječi, a u polovini općina stanje je takvo da ne može biti ni govora o bilo kakvoj demografskoj obnovi "vlastitim snagama" u dogledno vrijeme. Naime, više starih ljudi nego djece i maloljetnika ima u općinama Lanišće (indeks starenja iznosi čak 280,0: u vrijeme popisa zabilježeno je 90 osoba u dobi od 19 i 252 osobe stare 60 ili više godina), Grožnjan (indeks starenja 130,8), Lupoglav (130,3), Oprtalj (129,4), Cerovlje (127,5), Barban (125,3), Kanfanar (117,2), Marčana (116,3), Svetvinčenat (115,2), Sv. Lovreč Pazenatički (113,0), Sv. Nedelja (112,1), Višnjan (104,7), Tinjan (103,3), i Gračišće (101,8). Najniži indeksi starenja zabilježeni su u općini Vrsar (43,5) i gradu Poreču (45,4), a zatim u općinama Umag (52,4) i Vodnjan (53,0) te gradovima Rovinju (54,0) i Pazinu (56,4).

Pobliza demografska analiza istarske populacije mogla bi biti predmet posebnoga rada, a mi ćemo se na ovome mjestu (tablica 6) pozabaviti još samo podacima o obrazovnoj strukturi stanovništva starog 15 i više godina, dakle onoga za koje se već nekoliko desetljeća pretpostavlja da je završilo osnovno školovanje u trajanju od osam godina.

Tablica 6. Obrazovna struktura stanovništva

	Županija istarska				Hrvatska	
	1981.		1991.		1981.	1991.
	N	%	N	%	%	%
0-3 razreda o. š.	20 235	13.5	11 900	7.2	13.4	8.6
muško	7 302	10.0	3 902	4.9	8.4	4.8
žensko	12 933	16.7	7 998	9.4	18.4	13.3
4-7 razreda o.š.	45 257	30.1	30 547	18.6	31.9	21.2
Muško	18 831	25.9	11 884	15.0	27.9	17.6
Žensko	26 426	34.1	18 663	21.9	35.6	24.6
Osnovna škola	27 826	18.5	39 417	23.9	19.2	23.4
Muško	12 320	16.9	17 160	21.6	18.7	22.4
Žensko	15 506	20.0	22 257	26.1	19.7	24.2
Srednje obrazov.	45 753	30.5	64 096	38.9	28.3	36.0
Muško	27 684	38.0	36 244	45.7	37.7	42.7
Žensko	18 069	23.4	27 852	32.7	21.2	29.8
Više i visoko ob.	10 255	6.8	16 574	10.1	6.4	9.3
Muško	6 192	8.5	9 165	11.5	8.1	10.9
Žensko	4 486	5.8	7 409	8.7	4.8	7.9

Izvor: SLJHŽ-93, tablica 4-5.

Napomene:

1. Razlike do 100% odnose se na kategoriju "nepoznato".
2. Kategorija "srednje obrazovanje" obuhvaća sve vrste škola drugog stupnja.

Podaci iz tablice 6. mogu se interpretirati na više načina. Najpesimističnija je činjenica da okruglo četvrtina Istrana starijih od 15 godina još uvijek nema ni punu osnovnu školu, dok ih nepuna polovica ima više od osnovne. S druge strane, vidljiv je i veliki napredak, jer je 1981. stanje bilo obrnuto: više je (43,6%) bilo ljudi bez pune osnovne škole nego onih sa srednjim, višim i visokim obrazovanjem (ukupno 36,3%). No, s obzirom na to da smo i ranije u ovom tekstu Istru uspoređivali s državnim prosjekom, i ovdje kao najvažnije valja konstatirati da je, iako nepovoljno, stanje u Županiji istarskoj u pogledu obrazovanosti populacije bilo i ostalo manje loše nego u drugim dijelovima Hrvatske.

2.2. DOMAĆINSTVA I OBITELJI

Istraživanja koja se bave maloljetničkom delinkvencijom posebnu pažnju posvećuju obiteljskoj situaciji maloljetnika društveno neprihvatljivog ponašanja. Međutim, službena statistika veoma slabo prati obitelji, a mnogo više podataka daje o domaćinstvima ("službene" statističke definicije domaćinstva i obitelji vidi u SLJHŽ-93, str. 72). Zato ćemo i mi najprije iznijeti najvažnije usporedne podatke o njima prema tri posljednja popisa stanovništva, dok ćemo o obiteljima nešto kasnije navesti raspoložive podatke prema stanju 1991. godine.

Tablica 7. Prosječna veličina domaćinstva prema popisima 1971 - 1991.

	Županija istarska		Hrvatska	
	pros. veličina	verižni indeks	pros. veličina	verižni indeks
1971.	3.13	-	3.43	-
1981.	2.97	94.9	3.23	94.2
1991.	2.88	97.0	3.10	96.0

Izvor: SLJHŽ-93, tablica 4-8

Uz podatke u tablici 7. dodajemo da je udio domaćinstava s četiri ili manje članova u Istri kroz čitavo promatrano razdoblje bio veći, a peteročlanih i većih bio je i ostao niži od državnog prosjeka. Dapače, prosječna veličina domaćinstva u Istri zadnjih je godina (zajedno s područjem Grada Zagreba prije njegova objedinjavanja sa Županijom zagrebačkom) među najnižima u Hrvatskoj (u prosjeku su manja samo u Županiji primorsko-goranskoj). Valja, međutim, primijetiti i to da se prosječna veličina istarskih domaćinstava smanjivala nešto sporije od državnog prosjeka, tako da je 1971. iznosila 91,3% prosječne veličine domaćinstava u cijeloj Hrvatskoj, a 1991. godine 92,9%.

Od rezultata posljednjeg popisa stanovništva o obiteljima su do sada (rujan 1996.) objavljeni samo osnovni podaci o broju i strukturi. Po njima su u Istri bile ukupno 59.594 obitelji, ili za 11.591 manje nego domaćinstava. Međutim, budući da je 14.596 domaćinstava bilo "neporodičnih" (13.527 samačkih i 1.069 višečlanih), proizlazi da je bilo 3.005 obitelji

5 Podaci po županijama još nisu objavljeni, pa samo za čitavu Hrvatsku možemo reći da je 1991. godine 81,9% obitelji bilo samih u jednom domaćinstvu, 16,8% dijelilo je isto domaćinstvo s još jednom, a 1,3% s još dvije

(5,3%) više nego porodičnih domaćinstava.⁵ Što se tiče strukture obitelji, bilo je okruglo 27% bračnih parova bez djece, 62% bračnih parova s djecom, 10% samih majki s djecom i 2% samih očeva s djecom, što je uvelike slično stanju u čitavoj državi (objavljeni podaci ništa ne govore o dobnoj strukturi obitelji, ali je iz definicije jasno da se pojam "djeca" odnosi i na odrasle osobe koje nisu u braku, pa se npr. kategorija "majka s djecom" može odnositi i na 70-godišnju udovicu s neoženjenim 50-godišnjim sinom, a "bračni par bez djece" i na one čija su djeca osnovala vlastite obitelji).

Gledajući bivše istarske općine, od 1971. do 1991. godine ukupan broj domaćinstava najviše je povećan na području Poreča (indeks 147,1) i Buja (142,0), zatim u donedavnim općinama Rovinj (130,4) i Pula (129,2), dok je od županijskog prosjeka (indeks 127,3) broj domaćinstava manje porastao u Labinštini (117,0) i osobito na području Pazina (106,7) i Buzeta (103,2). U dvjema potonjim bivšim općinama domaćinstva su, inače, u prosjeku najveća: Pazin 3,26 a Buzet 2,94 člana. Veća su od županijskog prosjeka (2,88) i domaćinstva na području Poreča (2,92) i Rovinja (2,91), nešto ispod njega u Bujama (2,84) i Puli (2,81), dok su najmanja na Labinštini (2,77). Od informacija o unutaristarskim razlikama spomenimo i to da prosječna veličina domaćinstava u gradovima (gradskim općinama) iznosi 2,84 člana, a u ostalim općinama 2,92. Gledajući po vrstama naselja, u onima gradskog tipa domaćinstva imaju prosječno 2,82 člana, a u ostalim naseljima (dakle selima i naseljima mješovitog tipa) 2,95. Ti podaci sugeriraju da na istarskom prostoru još uvijek postoje stanoviti ostaci tradicionalnih seoskih obitelji i domaćinstava.

2.3. NASELJA

U Istri ima tako mnogo naselja da im točan broj ne zna, čini se, niti država. Dok SLJHŽ-93, str. 95, kaže da ih ima 649 i da prosječno broje po 315 stanovnika, Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, objavljen 30. 12. 1992, nabraja ih svega 507. Dokumentacija DZS br. 881 (Narodnosni sastav stanovništva Hrvatske po naseljima 1991), objavljena nekoliko mjeseci prije Zakona, poimence ih navodi 640, uključujući i osam nenastanjenih (jedno u bivšoj općini Buzet i sedam u bivšoj općini Poreč), a Dokumentacija br. 882 (Stanovništvo prema spolu i starosti 1991), objavljena 1994, ispušta naselja bez stanovnika, spominjući samo njih 632 (među ostalima i 24 takva u kojima živi 10 ljudi ili manje, 18 tih "minijaturnih" naselja je u Poreštini, četiri su u Buzeštini, a po jedno na područjima bivših općina Buje i Labin). Imenik naselja Republike Hrvatske 1. 6. 1993. (publikacija DZS za internu upotrebu) sadržavao je rekordnih 650 imena, a tek najnoviji imenik naselja (objavljen 1996, prema stanju 31. 12. 1995.) ponavlja brojku iz SLJHŽ-93, dakle 649 naselja. Međutim, razlika između dvaju imenika naselja nije tako mala kako se čini. Naime, za čak 16 gradova i općina u njima se navode različiti podaci o broju naselja. Najveće su razlike u općini Barban blizu Pule: stariji imenik navodi 29, a noviji 22 naselja, i Žminj u Rovinjštini - 33 naselja u starijem, a 39 u novom imeniku. No, sve nije jasno ni tamo gdje su brojke iz različitih izvora jednake, jer

dvije ili više obitelji. Gledajući iz aspekta domaćinstava, 90,3% porodičnih sastojalo se od samo jedne obitelji, 9,2% od dviju, a 0,5% od triju ili više. Prosječna veličina obitelji u Hrvatskoj iznosila je 3,32 člana. Detaljnije vidi u prikazu I. Magdalenica, *Obitelji i domaćinstva u Republici Hrvatskoj - nekoliko statističkih pokazatelja, Revija za socijalnu politiku*, god. 2, 1995. br. 1, str. 111-114.

se u nekim spominju jedna, a u drugima druga naselja, negdje je očito da pojedini izvor sadrži tiskarsku pogrešku u imenu - npr. Beran umjesto Beram, a negdje se ni to ne može utvrditi: Duići i/ili Buići, Bačići i/ili Bičići? Sva složenost mreže naselja u Istri najbolje se vidi u nešto starijoj knjizi M. Korenčića iz 1979. godine, koja uz 637 naselja poimence spominje i blizu 2.000 "dijelova naselja", na stotine bivših naselja i njihovih dijelova, a sve je to popraćeno s više od 2.000 bilješki u kojima su dana objašnjenja o nastancima i nestancima, spajanjima i razdvajanjima te promjenama imena istarskih naselja od 1857. do 1971. godine.

No, bez obzira na sve nejasnoće, najvažnija se činjenica ipak jasno vidi: istarska su naselja u prosjeku među najmanjima u Hrvatskoj. Ako prihvatimo navod iz SLJHŽ-93, str. 95., da u Istri ima 649 naselja i da u prosjeku imaju 315 stanovnika, to je svega 45% prosječne veličine naselja u čitavoj državi, koja iznosi 704 žitelja (doduše, u istoj publikaciji, ali na str. 15, stoji drugi podatak o prosječnom broju stanovnika po nastanjenom naselju: 722). Međutim, neovisno o sasvim točnom broju naselja, obje su te brojke puki statistički artefakti: ako, naime, iz računice isključimo po 100 najvećih i najmanjih, prosječna se veličina naselja u Hrvatskoj smanjuje na oko 360 stanovnika, a bez pet najvećih i najmanjih naselja istarski je prosjek oko 170.

Danas u Istri ima svega pet naselja koja broje više od 5.000 stanovnika. Pula (prema popisu 1991. - 62.388), Rovinj (12.910), Labin (9.910), Poreč (7.585) i Pazin (5.282), a daljnjih šest ima između 2.000 i 5.000 žitelja: Umag (4.838), Vodnjan (3.678), Buje (3.200), Umag-Komunela (2.880, ali se to naselje u najnovijem Popisu naselja više ne spominje, što vjerojatno znači da je pripojeno Umagu, tako da i on ulazi u kategoriju "više od 5.000"), Fažana (2.716) i Novigrad (2.522). Zanimljivo je spomenuti da su prilikom barem jednog od ranijih modernih popisa stanovništva (ako prvim takvim popisom, kao što je i uobičajeno, smatramo onaj iz 1857. godine) više od 2.000 stanovnika imala, osim spomenutih, još i naselja Bale, Brtonigla, Galizana, Gračišće, Oprtalj, Pićan, Raša, Roč i Sv. Lovreč. Najdrastičnije smanjenje u odnosu na maksimalni broj stanovnika bilježe naselja Oprtalj (1921. godine 3.201 stanovnik, a 1991. svega 104), Roč (u istim popisnim godinama imao je 2.030 odnosno 178 stanovnika) i Sveti Lovreč (1931. godine 2.202, a 1991. svega 288 žitelja). O tome pobliže piše Turčić (1995). Više od 1.000 stanovnika ima ukupno 20 naselja, a možda i Sveti Petar u Šumi, u kome ih je 1991. godine popisano točno 999. Drukčije rečeno, u oko 97% svih istarskih naselja živi manje od 1.000 stanovnika (od svih naselja u Hrvatskoj takvih je okruglo 90%).

Gledajući po užim područjima unutar Istre (i računajući prema izvorima koji su međusobno manje-više suglasni), naselja su najmanja u Bužeštini (ispod 70 stanovnika ako zanemarimo najveće, tj. Fontanu) i Poreštini (oko 75, ne računajući samo naselje Poreč), a najveća u Bujštini (oko 320 žitelja uz isključenje Umaga, a oko 385 zajedno s njime) i u području Pule (280 bez samoga grada, ali nešto više od 1.000 ako i njega uključimo u računicu).

Iako, dakle, oko 30% stalnih stanovnika Županije istarske živi u Puli (naselju), odnosno blizu polovice u pet najvećih mjesta, ipak valja imati na umu da "veća polovica" Istrana stalno živi u naseljima koja imaju manje od 5.000 stanovnika, dapače, više od trećine (37%) u selima s manje od 1.000 žitelja. Dodajmo tome da i četiri čitave općine imaju manje od 1.000 stanovnika (Sv. Petar u Šumi 999, Lupoglav 979, Grožnjan 813 i Lanišće 621), a daljnjih osam (Bale, Brtonigla, Cerovlje, Gračišće, Kanfanar, Oprtalj, Sveti Lovreč Pazenatički i Tinjan) između 1.000 i 2.000 žitelja. To se, dakako, odražava i na gospodarske aktivnosti, pa i na organizaciju čitavoga društvenog života na znatnom dijelu istarskog prostora.

2.4. GOSPODARSTVO

Naslov ovog odjeljka zapravo je - a u ime jednostavnosti - suviše preuzetan: u njemu neće biti sadržana nikakva ekonomska analiza, nego će biti navedeno tek nekoliko najosnovnijih informacija o istarskome gospodarstvu, a i to u prvom redu takvih za koje se može pretpostaviti da imaju "više sociološku" relevanciju. Najnoviju dostupnu nam cjelovitiju informaciju, i to iz pera ekonomskih znanstvenica, sadrži članak M. Kopal, N. Karaman i E. Pauletić, *Gospodarska slika i naznake gospodarskog razvitka Istre* (1993.).

Društveni proizvod Istarske županije godine 1992. (noviji podaci po županijama nisu objavljeni) činio je oko 6,5% ukupnoga društvenog proizvoda Republike Hrvatske, što preračunano na broj stanovnika iznosi 51% više od državog prosjeka, dok je, kako navode M. Kopal i suradnice, 1980. bio 22, a 1989. god. 40% viši. Drugim riječima, "Istra (i dalje) povećava svoju relativnu razvijenost u odnosu na cjelinu Republike Hrvatske prema pokazatelju dostignute razine blagostanja (društveni proizvod/broj stanovnika)" (M. Kopal i sur., op. cit., str. 725.).

Podaci o strukturi društvenog proizvoda po djelatnostima (tablica 8) jasno pokazuju poznatu činjenicu da Istra unutar Hrvatske izrazito prednjači po razvijenosti ugostiteljstva i turizma, a nešto manje i po udjelu trgovine. Doprinos industrije i rudarstva te obrtništva otprilike je na razini državnog prosjeka, dok sve druge djelatnosti istarskom društvenom proizvodu pridonose relativno manje nego u čitavoj Hrvatskoj. Kako navode M. Kopal i suradnice (ib., str. 731.) Istra ostvaruje oko 18% ukupnog društvenog proizvoda ugostiteljsko-turističke djelatnosti Republike Hrvatske, a unutar same Istre turizam i ugostiteljstvo relativno su najvažniji za područje bivše općine Poreč (19,1% njezina društvenog proizvoda 1991. - M. Kopal i sur, str. 734.), a relativno najveći udjel društvenog proizvoda iz industrije ne bilježi Pula (50,0%), nego Rovinj (56,8%). No, valja primijetiti da se ti podaci odnose na sasvim atipičnu 1991. godinu.

Tablica 8. Struktura društvenog proizvoda 1991.

	Istra	Hrvatska
Industrija i rudarstvo	41.1	41.9
Trgovina	18.3	16.5
Poljoprivreda i ribarstvo	12.5	14.6
Ugostiteljstvo i turizam	12.2	3.8
Promet i veze	6.0	7.8
Građevinarstvo	3.6	5.6
Obrtništvo	2.6	2.7
Financijske i druge usluge	2.5	3.7
Ostalo	1.2	3.4
UKUPNO	100.0	100.0

Izvor: SLJHŽ-93, tablica 6-2, odnosno SLJH-94, tablica 35-1

Zaposlenost stanovništva i u Istri bilježi silazni trend: prosječni godišnji broj zaposlenih 1990. iznosio je 78.146, godine 1992. nešto više od tri četvrtine tog broja - 60.602 (Izvor: SLJHŽ-93, tablica 5-1), a 30. rujna 1994. još manje - 55.076 (Izvor: SLJH-95, tablica 33-1). U usporedbi s čitavom Hrvatskom smanjenje broja zaposlenih u Istri relativno je nešto manje. Najnovije dostupne podatke o strukturi zaposlenih po djelatnostima navodimo u tablici 9.

Tablica 9. Zaposleni po djelatnostima (30. rujna 1994)

	Istra		Hrvatska		% I od H.
	N	%	N	%	
Industrija i rudarstvo	17 098	31.1	365 139	34.5	4.7
Ugostiteljst. i turizam	7 986	14.5	49 832	4.7	16.0
Trgovina	6 462	11.7	115 239	10.9	5.6
Zdravstvo i socijala	4 173	7.6	96 924	9.2	4.3
Obrazov. i kultura	3 963	7.2	89 191	8.4	4.4
Finan. i dr. usluge	3 432	6.2	50 432	4.8	6.8
Promet i veze	2 917	5.3	84 357	8.0	3.5
Tijela drž. vlasti i sl.	2 626	4.8	48 904	4.6	5.4
Građevinarstvo	2 212	4.0	58 058	5.5	3.7
Ostalo	4 207	7.6	99 656	9.4	4.2
Ukupno	55 076	100.0	1057 732	100.0	5.2
Vlasn. i njih. radnici	10 785		155 360		6.9

Izvor: SLJH-95, tablica 33-1.

Napomena: Bez zaposlenih u MUP, MO i individualnoj poljoprivredi (vidi SLJH-94, str. 105.).

Za kraj ćemo, umjesto daljnjih analiza, preuzeti ocjenu N. Kopal i suradnica: "Današnja gospodarska slika Istre formirala se kroz općeprisutne procese deagrarizacije, deindustrijalizacije i tercijarizacije. Međutim, zbog izostanka primjerene i konzistentne razvojne politike cjeline istarskog područja (koja bi vodila računa o komplementarnosti svekolikog gospodarskog razvitka obalnog i unutrašnjeg dijela Istre) nastali su nerazmjeri u razvitku pojedinih dijelova Istre, uz nedovoljnu iskorištenosti i valoriziranost prednosti prostora, prirodnih i drugih resursa" (op. cit, str. 724.).

3. NEKA OBILJEŽJA DJEČJE I MALOLJETNIČKE DELINKVENCije I NJEZIN PROSTORNI RASPORED

U nastavku se napokon posvećujemo našoj glavnoj temi: osnovnim podacima o djeci i maloljetnicima protiv kojih su u razdoblju od početka 1988. do kraja 1994. godine podnesene prijave zbog sumnje da su počinili neko kažnjivo djelo. Jedan se dio podataka odnosi na obilježja samih počinitelja (odnosno osumnjičenih), a drugi na njihovu (pretpostavljenu) kažnjivu djelatnost. To što smo upravo spomenuli posebno će valjati imati na umu kad budemo spominjali "stope kriminaliteta", jer na stranicama koje slijede ta sintagma ima tek uvjetno značenje. Naime, prava je stopa nešto drukčija, budući da se, s jedne strane, sve kaznene prijave nisu pokazale opravdanima (ili bar navodi u njima nisu na prihvatljiv način dokazani pred sudskim vijećem), a s druge je strane dio prijava odbačen iz čisto formalnih razloga, naime zato što su podnesene protiv djece (u kaznenopravnom značenju riječi), pa daljnji kazneni postupak po takvim prijavama nije ni vođen. Zbog tih ćemo razloga "stopu kriminaliteta" najčešće, ali ne sasvim dosljedno, pisati s navodnicima.

3.1. PROSTORNI RASPORED PRIJAVLJENIH

Kako smo ranije naveli, Županija istarska sastoji se od 36 jedinica lokalne samouprave. Međutim, podaci o maloljetničkoj delinkvenciji grupirani su po ranijim "velikim" općinama, odnosno današnjim gradovima s njihovim širim okolicama, a dodatno su i sažeti u četiri teritorijane cjeline koje ćemo ovdje - u ime jednostavnosti - najčešće označavati terminima "istok" (Labin), "zapad" (Poreč i Rovinj), "sjever" (Buje, Buzet i Pazin) i "jug" (Pula). Neke ćemo podatke i dodatno pregrupirati s obzirom na glavna gospodarska obilježja užih područja, te ćemo razlikovati (nazivi su, dakako, provizorni) "turistički" (Buje, Poreč i Rovinj), "industrijski" (Labin i Pula) te "poljoprivredni" dio (Buzet i Pazin).

Osnovni uvid u prostorni raspored prijavljene djece i maloljetnika, tj. u podatke o području na kome prijavljeni imaju prebivalište, donosimo u tablici 10, u kojoj su navedene i "stope kriminaliteta", izračunane na temelju dostupnih podataka o stanovništvu. Pri tome valja imati na umu da "stope" mogu biti izračunane samo približno, jer raspoložemo jedino podacima o dobnoj strukturi stanovništva u trenutku posljednjeg popisa (31. 3. 1991.), a osim toga ti su podaci grupirani u petogodišta (0-4, 5-9, 10-14, 15-19 navršenih godina života itd.), što znači da su u jednom razredu obuhvaćene i osobe koje više nisu maloljetnici jer su navršile 18 godina, a u drugom je među djecom obuhvaćeno i jedno godište maloljetika. Za donju granicu dječje dobi uzeli smo navršenih 10 godina života, s jedne strane pretpostavljajući da nije prijavljeno niti jedno mlade dijete, a s druge strane zato što grupiranje podataka u petogodišta onemogućuje da na egzaktan način isključimo npr. 10-godišnjake i 11-godišnjake. Gledajući čisto matematički, "stope" zapravo predstavljaju postotni udjel prijavljenih u ukupnom broju stanovnika u dobi od 10 do 19 godina, podijeljen sa sedam, jer podaci pokrivaju sedmogodišnje razdoblje.

Tablica 10. Prostorni raspored prijavljenih i "stope kriminaliteta"

	Broj prijavljenih	Prosje. godišnje	Broj st. 10-19 g.	"Stopa krimin."	Rang
Buje	69	10	3 135	0.31	7
Buzet	76	11	1 014	1.07	3
Labin	284	41	3 369	1.20	2
Pazin	94	13	2 492	0.54	5
Poreč	111	16	3 249	0.49	6
Pula	692	99	11 410	0.87	4
Rovinj	453	65	2 789	2.32	1
"Istok"	284	41	3 369	1.20	2
"Zapad"	564	81	6 038	1.33	1
"Sjever"	239	34	6 641	0.51	4
"Jug"	692	99	11 410	0.87	3
"Turistički dio"	633	90	9 173	0.98	1
"Industrijski dio"	976	139	14 779	0.94	2
"Poljoprivredni dio"	170	24	3 505	0.68	3
Županija	1 779	254	27 458	0.93	-

Izvor podataka o stanovništvu: Stanovništvo prema spolu i starosti 1991. (Dokumentacija DZS br. 882, siječanj 1984.); isti će izvor biti korišten i u sljedećim tablicama.

Napomena: Uslijed zaokruživanja na cijele brojeve, zbroj prosječno godišnje prijavljenih po "stranama svijeta" iznosi 255, a po "gospodarskim zonama" 253.

Podaci navedeni u tablici 9 prilično odstupaju od očekivanih, odnosno od nalaza većine istraživanja, prema kojima je maloljetnička delinkvencija u prvom redu urbani fenomen (najpotpuniji pregled istraživanja o maloljetničkoj delinkvenciji donose M. Singer i Lj. Mikšaj-Todorović, 1993.). Kako naime možemo vidjeti, na području Pule - daleko najvećeg istarskoga grada - zabilježena je "stopa kriminaliteta" niža od županijskog prosjeka, a od najviše, rovinjske, ona je manja preko 2,5 puta, dok je Rovinj kao naselje skoro pet puta manji od Pule. Od prosjeka je, s druge strane, viša i buzetska stopa, a na tom području najveće naselje (selo Fontana) imalo je 1991. godine samo 1.348 stanovnika (administrativno središte tog dijela Istre, gradsko naselje Buzet, imalo je svega 506 žitelja; u novom Popisu naselja u RH Fontana se ne spominje, pa - bez mogućnosti provjere - pretpostavljamo da je pripojena Buzetu). Ili: stope za dva susjedna područja, jednako obilježena turizmom - Poreč i Rovinj, razlikuju se u omjeru čak 1:4,7 i tako dalje.

Spomenute neobičnosti tek se djelomično ublažavaju ako iste podatke promotrimo u sklopu širih teritorijalnih cjelina: istaknutost "zapada" je smanjena, a čitav se "sjever" pokazuje kao područje najmanje ugroženo maloljetničkom delinkvencijom. Slika po "gospodarskim zonama" izgleda "gotovo sasvim logično" ("poljoprivredno područje"

osjetno zaostaje za - međusobno sličnim - "industrijskim" i "turističkim" dijelom), ali je problem u tome što tri na taj način izvedene istarske subregije nipošto nisu "čiste" po djelatnostima kojima smo ih imenovali. Dakle, "zakon velikih (ili bar nešto većih) brojeva" pridonio je samo djelomičnom razbistravanju slike, ali unutar svakog šireg područja postoje (pre)velike razlike, a niti neočekivano niska "urbana stopa" (Pula) nije do kraja objašnjena. Moramo, dakle, zaključiti da će za potpunije objašnjenje neobičnih "polaznih podataka" biti potrebna daljnja istraživanja (ali možemo unaprijed reći da će i podaci koje ćemo analizirati u nastavku također pridonijeti potpunijoj slici dječje i maloljetničke delinkvencije na čitavom prostoru Istre).

Dužni smo još komentirati "stopu kriminaliteta" za cijelu Županiju. Njezina visina znači da je u sedmogodišnjem razdoblju koje pokrivaju naši podaci, na tom području zbog sumnje o počinjenom kažnjivom djelu bilo prijavljeno otprilike devetero od svakih tisuću djece i maloljetnika godišnje (0,9%). Brojka sama po sebi ne djeluje suviše alarmantno, ali će naše daljnje analize pokazati da taj prosjek, odnosno "opća stopa", prikriva velike razlike s obzirom na dob i spol počinitelja (a, kako smo vidjeli, i s obzirom na pojedina područja unutar Istre).

3.2. PRIJAVLJENA DJECA I MALOLJETNICI

Prvi korak u raščlanjivanju "opće stope" bit će odvojena analiza podataka za djecu i maloljetnike. Tablica 11. pokazuje da je omjer prijavljene djece i maloljetnika na razini Županije okruglo 30:70%, ali i to da on varira od približno 1:3 na području bivših općina Poreč i Pula do najnepovoljnijih (okruglo) 1:1,5 u Pazinštini⁶. Te su razlike statistički značajne, što pokazuju i parametri navedeni ispod tablice.

⁶ Potonji omjer nazivamo najnepovoljnijim stoga što se u omladinskoj kriminologiji općenito smatra da raniji ulazak u kriminal predstavlja osnovu za najnepovoljniju prognozu o kasnijem životnom putu "ranih delinkvenata", o čemu iscrpno pišu M. Bajer i S. Kljaić, 1990.).

Tablica 11. Prijavljena djeca i maloljetnici

	Djeca				Maloljetnici			
	prijavljeni		br.st.		prijavljeni		br.st.	
	N	%	10-14	stopa	N	%	15-19	stopa
Buje	24	34.8	1 745	0.20	45	65.2	1 390	0.46
Buzet	24	31.6	556	0.62	52	68.4	458	1.62
Labin	91	32.0	1 788	0.73	193	68.0	1 581	1.74
Pazin	40	42.6	1 357	0.42	54	57.4	1 135	0.68
Poreč	27	24.3	1 742	0.22	84	75.7	1 507	0.80
Pula	176	25.4	5 782	0.43	516	74.6	5 628	1.31
Rovinj	136	30.0	1 441	1.35	317	70.0	1 348	3.36
“Istok”	91	32.0	1 788	0.73	193	68.0	1 581	1.74
“Zapad”	163	28.9	3 183	0.73	401	71.1	2 855	2.01
“Sjever”	88	36.8	3 658	0.34	151	63.2	2 983	0.72
“Jug”	176	25.4	5 782	0.43	516	74.6	5 628	1.31
“Turist. dio”	187	29.5	4 928	0.54	446	70.5	4 245	1.50
“Industr. dio”	267	27.4	7 570	0.50	709	72.6	7 209	1.40
“Poljop. dio”	64	37.6	1 913	0.48	106	62.4	1 593	0.95
Županija	518	29.1	14 411	0.51	1 261	70.9	13 047	1.38

HI-kvadrat (7 područja) = 16.66; Ck = 0.15; SS = 6; P < 0.02

HI-kvadrat (4 područja) = 12.61; Ck = 0.14; SS = 3; P < 0.01

HI-kvadrat (3 područja) = 7.52; Ck = 0.09; SS = 2; P < 0.05

Daljnji uvid u tablicu 11. također nije bez iznenađenja. Iako je rang užih područja po “dječjoj” i “čisto maloljetničkoj” stopi kriminaliteta praktički jednak (na “vrhu” su u oba slučaja Rovinj, Labin i Buzet, a jedina je razlika što su na “dnu” po “dječjim” stopama Buje, Poreč i Pazin, a po “čisto maloljetničkim” Buje, Pazin pa onda Poreč), spomenuti omjeri tih dviju stopa upozoravaju da bi se stanje na Pazinštini u skoroj budućnosti moglo pogoršati (kad “djeca” prerastu u maloljetnike), a porečka i pulska situacija kao da daje, bar na ovaj način gledajući, više osnova za optimizam. Riječ je, kako možemo zaključiti, o sličnim neobičnostima o kakvima smo ranije govorili u vezi sa skupnim podacima navedenima u tablici 10.

Pregrupiranje podataka po “stranama svijeta” daje sličan rezultat kao i u vezi sa skupnim podacima: “sjever” je u obje dobne skupine najmirniji, istaknutost “zapada”, smanjila se kad je riječ o maloljetnicima, a sasvim izgubila, izjednačivši se s “istokom”, u pogledu stope dječje delinkvencije. To bi moglo značiti da je stanje na “istoku” potencijalno nepovoljnije, zbog nešto višeg relativnog udjela djece među osumnjičenima za delinkventno ponašanje. “Jug”, tj. grad Pula sa širom okolicom, ostaje, naravno, na svome neočekivanome

mjestu ispod prosjeka Županije, dapače s najoptimističnijim omjerom prijavljene djece i maloljetnika.

Gledajući iste podatke grupirane po subregijama u kojima dominiraju različite grane gospodarstva, vidimo da su obje stope najviše u "turističom", najniže u "poljoprivrednom", a najbliže prosjeku u "industrijskom" dijelu Županije.

Zanimljivo je primijetiti i to da su unutaržupanijske razlike u pogledu "dječjih" stopa, iako također velike, nešto manje nego među "čistim maloljetničkim": najniža "dječja" stopa (Buje 0.20) odnosi se prema najvećoj (Rovinj 1,35) kao omjer 1:6.8, dok omjer pravih maloljetničkih stopa iznosi 1:7,3 (Buje 0.46 prema Rovinju 3.36). Pregrupiranje podataka po "stranama svijeta" smanjuje "dječji" omjer na 1:2.1 (0,34 na "sjeveru" prema 0.73 na "istoku" i "zapadu"), i "maloljetnički" na 1:2.8 ("sjeverna stopa" 0.72 prema "zapadnoj" 2.01), a po dominantnim gospodarskim granama na 1:1.1, odnosno 1:1.7 (u oba slučaja "poljoprivredna" regija prema "turističkoj"). Možemo pretpostaviti da ovi podaci najavljuju nešto ravnomjerniji raspored maloljetničke delinkvencije po čitavom prostoru Županije istarske u skoroj budućnosti, što ne bi moralo značiti ništa loše kad područje Rovinja ne bi prednjačilo po visini obiju dobnih stopa. Zanimljivo je primijetiti i to da je rovinjska "dječja" stopa viša od čak četiriju "maloljetničkih" (Buje, Pazin, Poreč, pa čak i Pula), što snažno upozorava na najlošije stanje u tom dijelu Istre.

3.3. RAZLIKE S OBZIROM NA SPOL

Sva empirijska istraživanja, kao i svi službeni statistički podaci, pokazuju (dječju i) maloljetničku delinkvenciju kao izrazito "mušku pojavu". Primjerice, od 16 534 maloljetnika optuženih u čitavoj Hrvatskoj od početka 1986. do kraja 1995. godine žena je bilo svega 5.1%, odnosno 845 (Izvor: "Maloljetni počinitelji kaznenih djela, optuženja i osude 1995", Zagreb: Državni zavod za statistiku, Dokumentacija 996, 1996.). Kako je u Županiji istarskoj? Naši podaci (tablica 12.), iako s upravo citiranimima nisu sasvim usporedivi, govore o sličnom postotku žena među prijavljenima.

Tablica 12. Raspored prijavljenih po spolu

	Muškarci				Žene			
	prijavljeni		br.st.		prijavljeni		br.st.	
	N	%	10-19	stopa	N	%	10-19	stopa
Buje	66	95.7	1 636	0.58	3	4.3	1 499	0.03
Buzet	71	93.4	534	1.90	5	6.6	480	0.15
Labin	271	95.4	1 721	2.25	13	4.6	1 648	0.11
Pazin	91	96.8	1 260	1.03	3	3.2	1 232	0.03
Poreč	105	94.6	1 661	0.90	6	5.4	1 588	0.05
Pula	660	94.4	5 842	1.61	32	4.6	5 568	0.08
Rovinj	430	94.9	1 460	4.21	23	5.1	1 329	0.25
“Istok”	271	95.4	1 721	2.25	13	4.6	1 648	0.11
“Zapad”	535	94.9	3 121	2.45	29	5.1	2 917	0.14
“Sjever”	228	95.4	3 430	0.95	11	4.6	3 211	0.05
“Jug”	660	94.4	5 842	1.61	32	4.6	5 568	0.08
“Turist. dio”	601	94.9	4 757	1.80	32	5.1	4 416	0.10
“Indust. dio”	931	95.4	7 563	1.76	45	4.6	7 216	0.09
“Poljop. dio”	162	95.3	1 794	1.23	8	4.7	1 712	0.07
Županija	1.694	95.2	14 114	1.71	85	4.8	13 344	0.09

HI-kvadrat (7 područja) = 1.34; Ck = 0.04; SS = 6; P > 0.10

HI-kvadrat (4 područja) = 0.24; Ck = 0.02; SS = 3; P > 0.10

HI-kvadrat (3 područja) = 0.12; Ck = 0.01; SS = 2; P > 0.10

Razlike unutar Županije, vidljive u tablici 12, samo su na prvi pogled velike: zbog malih apsolutnih brojeva razlike među postocima čine se većima nego što doista jesu. Primjerice, da je na području Pazina u praćenih sedam godina prijavljena samo jedna djevojka ili djevojčica više, to bi “postotak žena” povisilo na 4.3, a samo jedna manje prijavljena u čitavoj Županiji smanjila bi ukupni postotak na 4.7. Uostalom, i statistički parametri navedeni uz tablicu potvrđuju da razlika zapravo nema. Isto vrijedi i za pregrupirane rezultate - kako one po “stranama svijeta” tako i za subregije po pretežnom gospodarskom obilježju. Ipak, da bismo provjerili razlikuju li se bar “zapad” ili sam Rovinj od svih ostalih, izračunali smo i HI-kvadrat test na tako grupiranim podacima, ali je rezultat isti: razlike su daleko od svake statističke značajnosti, što vrijedi i za konfrontaciju podataka za Bujštinu (koja prividno ima najviše “žensku stopu”) s čitavim ostalim područjem.

Ukratko, bez ikakve dvojbe možemo zaključiti da je udio djevojčica i djevojaka među prijavljenima zbog sumnje da su počinili neko kažnjivo djelo praktički jednak u čitavoj Županiji istarskoj i otprilike na razini državnog prosjeka (uz posljednju konstataciju valja imati na umu da naši podaci - što je već spomenuto - nisu doslovce usporedivi s onima iz

državne statistike, jer se potonji odnose samo na maloljetnice, a ne i na djevojčice mlađe od 14 godina, a osim toga u našim su podacima uključene i maloljetnice protiv kojih nakon prijave optužnica nije podignuta).

Pored podjednako niske stope ženske maloljetničke delinkvencije u cijeloj Županiji, i mali apsolutni brojevi čine sasvim nepotrebnim, pa čak i neopravdanim, svako daljnje "cijepanje" tih podataka na one za djecu (djevojčice) i za maloljetnice.

S druge je strane, međutim, šteta što u izvornoj statističkoj obradi nije provedena odgovarajuća podjela podataka za muškarce. To ćemo donekle nadoknaditi matematičkom rekonstrukcijom izvornih podataka. Polazimo od pretpostavke da je omjer prijavljenih djevojčica i maloljetnica jednak kao i ukupni omjer djece i maloljetnika, tj. da - vidi tablicu 12. - djevojčice čine 29.1%, a djevojke u maloljetničkoj dobi 70.9% svih prijavljenih osoba enskog spola, odnosno da je prijavljeno 15 djevojčica i 60 djevojaka starijih od 14 godina. To znači da od ukupno 1 261 maloljetnika (tablica 10.) na mladiće dolazi 1 201 prijava (a od 518 prijavljene djece na dječake 503). Budući da ukupan broj mladića u dobi 15-19 godina (prema popisu stanovništva 1991) iznosi 6 693, dolazimo - na ranije opisani način - do "muške maloljetničke stope" od 2.56. Na isti su način izračunani (rekonstruirani) i podaci za pojedina uža područja.

Tablica 13. Procjena broja i prostornog rasporeda prijavljenih maloljetnika (mladića)

	Broj prijavljen	Prosj. godišnje	Broj st. 15-19 g.	"Stopa"	Rang
Buje	43	6	715	0,86	7
Buzet	49	7	251	2.79	3
Labin	184	26	796	3.30	2
Pazin	52	7	581	1.28	6
Poreč	79	11	786	1.44	5
Pula	492	70	2 856	2.46	4
Rovinj	301	43	708	6.07	1
"Istok"	184	26	796	3.30	2
"Zapad"	380	54	1 494	3.63	1
"Sjever"	144	21	1 547	1.33	4
"Jug"	492	70	2 856	2.46	3
"Turistički dio"	423	60	2 209	2.74	1
"Industrijski dio"	676	97	3 652	2.64	2
"Poljoprivredni dio"	101	14	832	1.73	3
Županija	1 200	171	6 693	2.56	-

Napomena: Zbog zaokruživanja na cijele brojeve, zbrojevi po pojedinim unutaristarskim područjima iznose 1.200.

Pobliži uvid u tablicu 13. ne donosi, dakako, nikakve osobite novosti u pogledu odnosa među pojedinim užim ili širim područjima. Jedino je u odnosu na ukupne podatke (navedene u tablici 10) došlo do zamjene mjesta na rang-listi između Pazina i Poreča (što je povezano sa znatno većom "dječjom" stopom u Pazinštini, iz čega - budući da je riječ o istim skupnim podacima - logično proizlazi nešto niža "čista maloljetnička" stopa).

Međutim, od unutaržupanijskih razlika u ovom je slučaju važnija usporedba s - bar približno istovrsnim - podacima za čitavu Hrvatsku, a ona je, gledajući s istarskog stajališta, nepovoljna. Naime, u razdoblju od početka 1986. do kraja 1995. godine u cijeloj je Hrvatskoj optuženo 15.689 maloljetnika muškog spola (vidi već citiranu Dokumentaciju DZS br. 996). S obzirom na 166.909 stanovnika (muškaraca) u dobi 15-19 godina u trenutku posljednjeg popisa stanovništva, to daje godišnju stopu od 0,94. Istarska je stopa, izračunata na temelju prijava (dakle: ne optužnica), viša 2,8 puta. To znači da bi čak i da samo svaka druga prijava završi optužnicom, optuženih maloljetnika (podsjećamo da smo prijavljene djevojke, kao i djecu obaju spolova već isključili iz podataka, odnosno iz procjena koje upravo analiziramo) u Županiji istarskoj bilo osjetno više od hrvatskog prosjeka. Ova se tvrdnja posebno odnosi na područje Rovinja (i okolice), ali i na Labinštinu, pa i Buzeštinu, odnosno - gledajući šira područja - na čitav zapadni i istočni dio Županije. Samo Bujština, pa i čitav "sjever" (unutar kojega se, valja ponoviti, u lošem smislu izdvaja Buzeština), a donekle i čitavo "poljoprivredno područje", prostori su nešto povoljnijeg stanja, što smo već i ranije spominjali.

Ukratko, ovaj dio naše analize moramo zaključiti ponavljanjem već iznesene konstatacije da će biti potrebna daljnja, temeljitija i možda metodološki djelomično modificirana istraživanja kako bi se došlo do potpunijeg objašnjenja prostornog rasporeda maloljetničke delinkvencije u Istri. Visine "stopa kriminaliteta" do kojih smo došli (posebno "muška" i "čista maloljetnička") trebale bi biti dovoljan poticaj da se takva istraživanja doista provedu.

3.4. OSNOVNE INFORMACIJE O RANIJOJ DELINKVENTNOJ AKTIVNOSTI

Učestalost kažnjivih djela na nekom području odnosno broj njihovih počinitelja samo su najgrublji pokazatelji ugroženosti toga područja kriminalnom aktivnošću. Među indikatorima koji sliku ugroženosti čine potpunijom svakako su i različita obilježja delinkvenata, a jedno od njih je i njihova ranija kriminalna aktivnost, koja podosta može reći o tome je li riječ o slučajnim, habitualnim ili profesionalnim delinkventima, odnosno - kad se radi o maloljetnicima - o "potpunim početnicima" ili takvima koji usprkos mladosti već imaju stanovito delinkventno iskustvo. Veća zastupljenost potonjih može se interpretirati kao pokazatelj koji sliku stanja na nekom području čini "tamnijom", osobito u kombinaciji s ukupnim većim brojem delinkvenata.

Nakon što smo pokazali koja su područja Županije istarske suočena s većim brojem djece i maloljetnika prijavljenih zbog pretpostavljenog delinkventnog ponašanja, u ovome ćemo odjeljku nešto reći o ranijoj delinkventnoj aktivnosti prijavljenih, i to na temelju podataka o tome jesu li, kada i koliko puta ranije prijavljeni.

Započinjemo, u tablici 14., s kvalitativnim ("da" ili "ne") i vremenskim (u kojoj životnoj dobi) podacima o ranijim prijavama protiv iste djece i maloljetnika. Podaci su

obrađeni samo teritorijalno, a ne i po dobi i spolu. No, mi već iz ranije analiziranih podataka znamo da od ukupnog broja prijavljenih (1.779) oko dvije trećine (1.200) čine osobe muškog spola u maloljetničkoj dobi, dok na djecu obaju spolova, odnosno na djevojke bez obzira na dob, otpada preostala trećina.

Tablica 14. Ranije prijave

	Nema prijava		Samo kao dijete		Samo kao maloljetnik		Kao dijete i kao maloljet.	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Buje	52	75.5	9	13.0	3	4.3	5	7.2
Buzet	61	80.3	8	10.5	6	7.9	1	1.3
Labin	226	79.5	26	9.2	24	8.5	8	2.8
Pazin	73	77.6	15	16.0	3	3.2	3	3.2
Poreč	80	72.1	9	8.1	19	17.1	3	2.7
Pula	450	65.0	110	15.9	92	13.3	40	5.8
Rovinj	336	74.2	50	11.0	40	8.8	27	6.0
“Istok”	226	79.5	26	9.2	24	8.5	8	2.8
“Zapad”	416	73.7	59	10.5	59	10.5	30	5.3
“Sjever”	186	77.8	32	13.4	12	5.0	9	3.8
“Jug”	450	65.0	110	15.9	92	13.3	40	5.8
“Turist. dio”	468	73.9	68	10.8	62	9.8	35	5.5
“Indust. dio”	676	69.3	136	13.9	116	11.9	48	4.9
“Poljop. dio”	134	78.8	23	13.5	9	5.3	4	2.4
Zupanija	1 278	71.8	227	12.8	187	10.5	87	4.9

HI-kvadrat (7 područja) = 49.65; Ck = 0.20; SS = 18; P < 0.01

HI-kvadrat (4 područja) = 36.50; Ck = 0.16; SS = 9; P < 0.01

HI-kvadrat (3 područja) = 14.83; Ck = 0.13; SS = 6; P < 0.02

Ako tablicu 14. najprije promotrimo s kvalitativnog aspekta, tj. s obzirom na to imaju li prijavljena djeca i maloljetnici ranije prijave ili nemaju, vidjet ćemo da jedino područje Pule osjetnije odstupa od prosjeka, i to u negativnom smislu: čak 35% tamošnjih delinkvenata bilo je već i ranije prijavljeno. “Zapad”, po “stopi kriminaliteta” vodeći, u ovom je pogledu najbliži prosjeku, dok u ostalim područjima ima više onih koji su prvi put prijavljeni upravo u razdoblju koje analiziramo. Te su razlike također statistički značajne (HI-kvadrat = 24.23; Ck = 0.118; SS = 6; P < 0.01), kao i one koje se ne tiču samo kvalitativnog, nego i vremenskog (ili dobnog) aspekta ranijih prijava, a o čemu govore statistički parametri navedeni ispod tablice.

Imamo li na umu malo prije iznesene napomene da i tu vrstu podataka valja imati na umu kad se procjenjuje težina problema maloljetničke delinkvencije na nekom području,

moramo konstatirati da kvalitativni podaci utoliko korigiraju one čisto kvantitativne (kojima smo se bavili ranije) što sliku stanja na području grada Pule i okolnih općina približavaju teorijskim očekivanjima: ako relativni broj prijavljenih u najvećem gradu i nije najveći, u njemu ima ne samo apsolutno nego i relativno najviše (pretpostavljenih) maloljetnih delinkvenata koji nisu "potpuni početnici", a osim toga i udio onih koji su prvi put prijavljeni već u dječjoj dobi tu je najveći (21.7% - toliko, naime, iznosi zbroj stupaca "samo kao dijete" i "kao dijete i kao maloljetnik"). Pula više od Labina pridonosi i tome da "industrijski dio" Istre ima najmanje onih koji su prijavljeni prvi put.

Iznenadujući su, međutim, podaci za Bujštinu: ona istovremeno ima najnižu "opću stopu" i najnižu specifičnu stopu prijavljene djece, ali i jedan od nižih postotaka ranije prijavljenih, a odmah je iza Pule po udjelu onih koji su prvi put prijavljeni već kao djeca. Radi li se samo o površnom dojmu nastalom zbog malih apsolutnih brojki, o nekoj skupini današnjih maloljetnika koji su rano započeli s delinkventnom aktivnošću ili o nečemu trećem, to bi valjalo detaljnije istražiti. Slično, ali "sa suprotnim predznakom", vrijedi za Buzeštinu, u kojoj je uz relativno visoku "opću" i "dječju" stopu zabilježeno najmanje ranijih prijava, a gotovo jednaku sliku primjećujemo i na području Labina.

Podaci kojima se upravo bavimo također imaju, pored kvalitativne i vremenske, i svoju kvantitativnu dimenziju - broj ranijih prijava protiv iste djece i maloljetnika, o čemu govorimo u nastavku.

Iako ćemo u tablici 15. primijetiti manju pogrešku u podacima o broju ranije prijavljenih (području Pule pripisano je četiri, a Pazinu i Rovinju po jedan ranije prijavljeni manje od broja navedenog u tablici 13.), slika je u biti jednaka onoj koju smo malo prije prikazali na temelju kvalitativnih podataka: na području Pule ne samo da ima relativno znatno više ranije prijavljenih, nego je među njima i najviše višestrukih recidivista - ukupno 18.9% s dvije ili više, odnosno 8.2% s najmanje pet ranijih prijava. Slične su ranijima i "neobičnosti" kad je riječ o Bujštini (opet među relativno najmanjim brojem prijavljenih priličan udio - 14.4% onih s dvije do četiri ranije prijave), pa i područjima Rovinja i Labina (najviše opće stope, a prosječan u Rovinju i najmanji na Labinštini udio recidivista).

Tablica 15. Broj ranijih prijava

	0		1		2		3-4		5 i +	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Buje	52	75.5	7	10.1	5	7.2	5	7.2	-	-
Buzet	61	80.3	9	12.0	1	1.3	2	2.6	3	3.9
Labin	226	79.6	38	13.4	10	3.5	8	2.8	2	0.7
Pazin	74	78.8	13	13.8	7	7.4	-	-	-	-
Poreč	80	72.1	18	16.2	10	9.0	3	2.7	-	-
Pula	454	65.4	107	15.5	35	5.1	39	5.6	57	8.2
Rovinj	337	74.4	56	12.4	22	4.9	21	4.6	17	3.8
“Istok”	226	79.6	38	13.4	10	3.5	8	2.8	2	0.7
“Zapad”	417	73.9	74	13.1	32	5.7	24	4.3	17	3.0
“Sjever”	187	78.2	29	12.1	13	5.4	7	2.9	3	1.3
“Jug”	454	65.4	107	15.5	35	5.1	39	5.6	57	8.2
Županija	1 284	72.2	248	13.9	90	5.1	78	4.4	79	4.4

HI-kvadrat (7 područja) = 74.81; Ck = 0.26; SS = 24; P < 0.01

HI-kvadrat (4 područja) = 56.29; Ck = 0.22; SS = 12; P < 0.01

Što se tiče sumarnih podataka za Županiju, oni su manje-više sukladni navodima u kriminološkoj literaturi: od svih koji su već ranije prijavljeni otprilike polovica doživjela je to samo jednom. Međutim, valja primijetiti da okruglo svaki dvadeseti maloljetnik (vjerojatno nije riječ o djeci) iza sebe ima već najmanje pet kaznenih prijava, iz čega se s prilično visokim stupnjem sigurnosti može pretpostaviti da su im i najnovije prijave samo “posljednje, a ne i zadnje”, tj. da će se njihova kriminalna karijera nastaviti. Njihova najveća koncentracija - apsolutna i relativna - primjećuje se na području Pule.

3.5. NEKOLIKO OBILJEŽJA AKTUALNOG DELINKVENTNOG PONAŠANJA

Od podataka raspoloživih za ovu analizu preostali su nam još oni koji govore o strukturi i broju kažnjivih djela te o eventualnom sudioništvu prilikom njihova izvršenja. I njihova je obrada izvršena samo s obzirom na uža i šira unutaržupanijska područja, a ne i s obzirom na dob i spol počinitelja odnosno osumnjičenih.

Kvalitativni podaci (tablica 16.), u cjelini gledajući, uglavnom su u skladu s očekivanjima utemeljenima na literaturi koja se bavi maloljetničkom delinkvijencijom: na klasične imovinske delikte otpada ukupno 72.6% glavnih kažnjivih djela zbog kojih su prijave uslijedile, pri čemu su teške krađe skoro 2.5 puta učestalije od “običnih” i “sitnih”.

Tablica 16. Struktura glavnih kažnjivih djela

		1	2	3	4	5	6	7
Buje	N	20	30	2	-	9	4	4
	%	29.0	43.5	2.9	-	13.0	5.8	5.8
Buzet	N	18	40	-	-	4	4	10
	%	23.7	52.5	-	-	5.3	5.3	13.2
Labin	N	70	154	4	22	15	7	12
	%	24.6	54.3	1,4	7.7	5.3	2.5	4.2
Pazin	N	24	32	4	4	19	8	3
	%	25.5	34.1	4.2	4.2	20.3	8.5	3.2
Poreč	N	17	68	1	11	2	8	4
	%	15.3	61.3	0.9	9,9	1.8	7.2	3.6
Pula	N	121	353	13	61	32	28	84
	%	17.5	51.1	1.9	8.8	4.6	4.0	12.1
Rovinj	N	106	240	26	10	16	36	19
	%	23.4	53.1	5.7	2.2	3.5	7.9	4.2
"Istok"	N	70	154	4	22	15	7	12
	%	24.6	54.3	1.4	7.7	5.3	2.5	4.2
"Zapad"	N	123	308	27	21	18	44	23
	%	21.8	54.6	4.8	3.7	3.2	7.8	4.1
"Sjever"	N	62	102	6	4	32	16	17
	%	25.9	42.7	2.5	1.7	13.4	6.7	7.1
"Jug"	N	121	353	13	61	32	28	84
	%	17.5	51.1	1.9	8.8	4.6	4.0	12.1
"Turist. dio"	N	143	338	29	21	27	48	27
	%	22.6	53.3	4.6	3.3	4.3	7.6	4.3
"Indust. dio"	N	191	507	17	83	47	35	96
	%	19.6	52.0	1,7	8.5	4.8	3.6	9.8
"Poljop. dio"	N	42	72	4	4	23	12	13
	%	24.2	42.4	2.4	2.4	13.5	7.0	7.6
Županija	N	376	917	50	108	97	95	136
	%	21.1	51.6	2.8	6.1	5.5	5.3	7.6

HI-kvadrat (7 područja) = 180.59; Ck = 0.35; SS = 36; P < 0.01

HI-kvadrat (4 područja) = 128.20; Ck = 0.32; SS = 18; P < 0.01

HI-kvadrat (3 područja) = 89.30; Ck = 0.29; SS = 12; P < 0.01

Objašnjenja:

1 = obične i sitne krađe

2 = teške krađe

3 = oduzimanje motornog vozila

4 = tjelesne povrede, nasilje

5 = oštećenje tuđe stvari

6 = ugrožavanje prometa i
općeopasne radnje

7 = ostalo

Statistički značajne razlike među pojedinim užim i širim područjima (vidi parametre navedene ispod tablice 16.) nisu lako interpretabilne. Uvid u tablicu sugerira da je najteže stanje s obzirom na vrstu kažnjivih djela na području Poreča, gdje je zabilježen najveći udio teških krađa i njihov najnepovoljniji omjer u odnosu na obične krađe (4:1), a također i najviši udio kažnjivih djela u kojima je došlo do primjene nasilja. Po tim je pokazateljima područje Pule na drugome mjestu, ali se ono ističe najvećom raznolikošću kažnjivih djela (zbog čega je manji udio teških krađa te tjelesnih povreda i drugog nasilja zapravo statistički artefakt, budući da je čak 12,1% prijava podneseno za "ostala djela").

Relativno visoki postoci djela kvalificiranih kao "oštećenje tuđe stvari" na području Pazina i Buja - manifestacija svojevrsnog "kriminala iz obijesti" - također su u nekim ranijim istraživanjima nađeni na područjima u kojima opće stope kriminaliteta nisu osobito visoke, a to je (vidi ranije podatke) unutar Istre upravo slučaj s Bujštinom i Pazinštinom.

Grupiranje i tih podataka po "stranama svijeta" mijenja sliku uglavnom samo u smjeru ublažavanja razlika, ali ne i njihova potiranja. No, "najlogičniju" distribuciju pojedinih vrsta kažnjivih djela opet daje pregrupiranje podataka po područjima prema dominantnim gospodarskim granama. Kako, naime, vidimo u tablici 16, u "turističkom dijelu" Županije ima relativno najviše krađa, osobito teških, a također i oduzimanja motornih vozila ("posluga" tuđim automobilom), "industrijska zona" izrazito prednjači po nasilju i općenitoj raznolikosti kažnjivih djela (najveći postotak "ostalih"), a "poljoprivredno područje" po najbenignijim (?) djelima oštećenja tuđe stvari.

Što pokazuju podaci o broju kažnjivih djela koja su, vjerojatno tijekom istražnog postupka, "pridružena" onome glavnom zbog kojeg je podnesena prijava? Tablica 17. pokazuje da je nešto manje od dvije trećine djece i maloljetnika "uhvaćeno od prve" (kako bi to, možda, svojim žargonom, rekli oni sami), ali je i taj podatak samo prosjek koji krije vrlo velike razlike unutar Županije.

Tablica 17. Broj izvršenih kažnjivih djela

	1		2		3 - 5		6 i +	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Buje	56	81.2	4	5.8	6	8.7	3	4.3
Buzet	56	73.7	9	11.8	7	9.2	4	5.3
Labin	197	69.4	42	14.8	29	10.2	16	6.5
Pazin	74	78.7	10	10.6	9	9.6	1	1.1
Poreč	67	60.4	16	14.4	9	8.1	19	17.1
Pula	406	58.7	73	10.5	92	13.3	121	17.5
Rovinj	289	63.8	63	13.9	57	12.6	44	9.7
“Istok”	197	69.4	42	14.8	29	10.2	16	5.6
“Zapad”	356	63.1	79	14.0	66	11.7	63	11.2
“Sjever”	186	77.9	23	9.6	22	9.2	8	3.3
“Jug”	406	58.7	73	10.5	92	13.3	121	17.5
Županija	1 145	64.4	217	12.2	209	11.7	208	11.7

HI-kvadrat (7 područja) = 71.99; Ck = 0.25; SS = 18; P < 0.01

HI-kvadrat (4 područja) = 63.81; Ck = 0.21; SS = 9; P < 0.01

Kad bismo broj prijavljenih zbog samo jednog kažnjivog djela pripisali u prvom redu efikasnosti policije, onda bi najviše komplimentata zaslužili policajci iz Buja i Pazina. Međutim, kako pokazuju (apsolutni i relativni) brojevi spominjani ranije, policija u tim dijelovima Istre zapravo ima (naj)manje posla, bar s djecom i maloljetnicima: uglavnom je riječ o područjima s manje stanovnika u dječjoj i maloljetničkoj dobi, a i s nižim stopama kriminaliteta. Takvu sliku djelomično kvare podaci za područje Rovinja, koje je među najmanjima po ukupnom broju djece i maloljetnika, vodeće po ukupnoj stopi kriminaliteta, a negdje oko prosjeka po distribuciji broja kažnjivih djela što su ih izvršila prijavljena djeca i maloljetnici. Slično vrijedi i za Bužeštinu.

S druge strane, stanje je u tom pogledu očito najteže na području Pule i Poreča, koja odskaku po velikom udjelu počinitelja većeg broja kažnjivih djela, dakle, takvih koji bi mogli prerasti u delinkvente iz navike, ako ne i “profesionalce”.

Zadnji podaci kojima ćemo se pozabaviti u ovom poglavlju dopunit će i dodatno pojasniti sliku stvorenu na temelju podataka o vrsti i broju izvršenih djela. Riječ je o sudioništvu, dakle pojavi koja može bar indicirati (ako ne i jasno pokazati) postojanje organiziranih oblika delinkventnog ponašanja, odnosno, kad je riječ o djeci i maloljetnicima, postojanje “maloljetničkih bandi” (sintagmu stavljamo pod navodnike jer je ona, rekli bismo, više kolokvijalno uobičajena nego što je - u našim uvjetima - sasvim opravdana).

Tablica 18. Sudioništvo u izvršenju kažnjivih djela

	Broj suizvršitelja									
	0		1		2		3		4 i +	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Buje	23	33.3	11	15.9	17	24.7	12	17.4	6	8.7
Buzet	19	25.0	11	14.5	15	19.7	12	15.8	19	25.0
Labin	60	21.1	43	15.1	48	16.9	32	11.3	101	35.6
Pazin	32	34.1	18	19.1	21	22.3	9	9.6	14	14.9
Poreč	28	25.2	17	15.3	22	19.8	13	11.7	31	28.0
Pula	126	18.2	112	16.2	99	14.3	43	6.2	312	45.1
Rovinj	85	18.8	120	26.5	72	15.9	51	11.3	125	27.6
“Istok”	60	28.1	43	15.1	48	16.9	32	11.3	101	35.6
“Zapad”	113	20.0	137	24.3	94	16.7	64	11.3	156	27.7
“Sjever”	74	31.0	40	16.7	53	22.2	33	13.8	39	16.3
“Jug”	126	18.2	112	16.2	99	14.3	43	6.2	312	45.1
Županija	373	21.0	332	18.7	294	16.5	172	9.7	608	34.2

HI-kvadrat (7 područja) = 121.22; Ck = 0.31; SS = 24; P < 0.01

HI-kvadrat (4 područja) = 103.80; Ck = 0.30; SS = 12; P < 0.01

Na području Pule i Labina (koja smo u nekim analizama zajedno tretirali kao “industrijsku zonu” Istre) ima, kako pokazuje tablica 17., relativno najviše maloljetnika koji su djelovali s četiri ili više suizvršitelja. Ako prihvatimo staru izreku da već “trojica čine grupu” onda ta dva područja ne samo da ostaju na vrhu nego se pokazuje da blizu dvije trećine tamošnjih delinkvenata (65.6% na području Pule i 63.8% u Labinštini) djeluje u grupama. To, rekli bismo, doista jest u najmanju ruku indicija o postojanju “maloljetničkih bandi”, dakle još jedan indikator težega stanja u pogledu omladinskog kriminalieta. Buje i Pazin, a od širih područja “sjever”, po tom indikatoru imaju najpovoljniju situaciju, dok je Rovinj zanimljiv po najčešćoj pojavi “parova” koji zajedno čine kažnjiva djela.

4. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Kako smo na prethodnim stranicama više puta isticali, slika stanja dječje i maloljetničke delinkvencije na području Županije istarske nipošto nije jednostavna i nemoguće ju je sažeti u jednu ili dvije rečenice. Naprotiv, ona po nekim svojim aspektima osjetno odudara od teorijskih očekivanja (da uobičajena stereotipna uvjerenja i ne spominjemo), a po drugima je “proturječna” utoliko što se ni za jedno uže ili šire područje ne može bez dvojbe reći da je stanje u njemu “najbolje” ili “najlošije” u županijskim okvirima. Isto tako, na temelju onih koliko-toliko usporedivih podataka za cijelu Hrvatsku kojima raspolazemo, ne može

se sa sigurnošću konstatirati niti da je istarska situacija u svim aspektima "bolja" ili "lošija" od hrvatskog prosjeka.

Prisjetimo se: najvišu "opću stopu" nema Pula - daleko najveći istarski grad, nego znatno manji Rovinj, ali se to ne može jednostavno proglasiti "popratnom pojavom masovnog turizma", jer je "stopa" obližnjeg, a turistički barem jednako razvijenog Poreča skoro pet puta niža od rovinjske, a niža je čak i od one na području Buzeta! Ili: Pazinština nema osobito visoku "opću stopu", ali ima najnepovoljniji omjer prijavljene djece i maloljetnika, što ne znači da ima i najvišu specifičnu stopu dječje delinkvencije - "prvenstvo" i u tom pogledu pripada području Rovinja, čija je "dječja stopa" čak viša od "čisto maloljetničke" na području Buja, Pazina, Poreča, pa i Pule. S druge strane, neki kvalitativni podaci u prvi plan (u negativnom smislu) stavljaju područje Pule (najveći udio recidivista, posebno takvih koji su prvi put prijavljeni već u dječjoj dobi), po nekima se Puli pridružuje Poreč (najviše prijavljenih za veći broj kažnivih djela, najveći udjel tjelesnih povreda i drugih djela u kojima je došlo i do primjene nasilja), a po nekima Labin (najjasnije indicije o zamecima "maloljetničkih bandi", također visok udio nasilničkog ponašanja), i tako dalje.

Da ne bismo ponovo prepričavali sve ranije analizirane podatke, podsjetit ćemo još samo na ipak najvažniju informaciju, naime da je "čista maloljetnička muška stopa" (a ona pokriva okruglo dvije trećine ukupnog kriminaliteta što ga čine djeca i maloljetnici obaju spolova) za cijelo područje Županije istarske osjetno viša od državnog prosjeka, a osobito je visoka na području Rovinja, Labina i Buzeta, dok kvalitativni podaci u posebno tamnim bojama oslikavaju stanje na području Pule. Pred tim činjenicama, rekli bismo, "blijede" oni nešto optimističniji podaci o ravnomjerno niskoj "ženskoj" stopi i o ukupno nešto povoljnijem stanju na sjeveru Županije.

Na samom kraju ponovit ćemo više puta izrečeno mišljenje: ukupno stanje dječje i maloljetničke delinkvencije u Istri zahtijeva daljnja, detaljnija i metodološki kompleksnija istraživanja. Podaci koje smo analizirali u ovom članku trebali bi biti dovoljan argument za tu tvrdnju.

LITERATURA:

1. Bajer, M. i Kljaić, S. (1990) **Kasniji životni put delinkventne djece**. Zagreb: RZ RK SSOH i RZZSR.
2. Bunjevac, B. i Zvonarević, M. (1981) **Makro-ekologija kriminaliteta u SR Hrvatskoj**. Zagreb: IDIS.
3. **Imenik naselja Republike Hrvatske 1. 6. 1993**. Zagreb: DZS (publikacija za internu upotrebu).
4. **Imenik naselja Republike Hrvatske - Sistematski popis naselja po županijama i općinama 1995**. (1996). Zagreb: DZS.
5. Kopal, M., Karaman, N. i Pauletić, E. (1993) **Gospodarska slika i naznake gospodarskog razvitka Istre. Društvena istraživanja**, 6-7 (4-5), 723-745.
6. Korenčić, M. (1979) **Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857-1971**. Zagreb: JAZU.

7. Magdalenić, I. (1995) Obitelji i domaćinstva u Republici Hrvatskoj: nekoliko statističkih pokazatelja. *Revija za socijalnu politiku*, 2 (1), 111-114.
8. **Maloljetni počinitelji kaznenih djela, optuženja i osude 1995.** (1996). Zagreb: DZS (Dokumentacija 996).
9. **Narodnosni sastav stanovništva Hrvatske po naseljima 1991.** (1992). Zagreb: DZS (Dokumentacija 881).
10. **Prirodno kretanje stanovništva.** Dokumentacija DZS za pojedine godine.
11. Singer, M. i Mikšaj-Todorović, Lj. (1993) **Delinkvencija mladih.** Zagreb: Globus.
12. Singer, M., Cajner-Mraović, I., Magdalenić, I., Poldrugač, Z. (1996) **Sociodemografske i fenomenološke karakteristike kriminaliteta maloljetnika na području Županije istarske s posebnim osvrtom na kriminalni povrat.** Zagreb: Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu i Visoka policijska škola MUP-a RH.
13. **Stanovništvo prema mjestu rođenja, narodnosti i spolu po županijama 1991.** (1996). Zagreb: DZS (Dokumentacija 889).
14. **Stanovništvo prema spolu i starosti 1991.** (1994). Zagreb: DZS (Dokumentacija 882).
15. **Statistički ljetopis** za godine 1993., 1994. i 1995. Zagreb: DZS.
16. **Statistički ljetopis hrvatskih županija 1993.** (1994). Zagreb: DZS.
17. Turčić, I. (1995) **Stanovništvo Republike Hrvatske po županijama i kotarima 1857.-1991.** Zagreb: Ekonomski institut Zagreb.
18. **Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Narodne novine 90/1992.** od 30. prosinca 1992.
19. Žerjavić, V. (1993) Doseljavanja i iseljavanja s područja Istre, Rijeke i Zadra u razdoblju 1910-1971. Zagreb: *Društvena istraživanja* 6-7 (4-5), 631-655.
20. Žuljić, S. (1994) **Hrvatska Istra - suvremene narodnosne prilike.** Zagreb: Globus.

*Summary**“ECOLOGICAL VIEW” ON CHILDREN’S AND YOUTH DELINQUENCY IN COUNTY OF ISTRIA**Ivan Magdalenić*

The article analyses data on some characteristics of children’s and minors’ juvenile delinquency in County of Istria within the period between 1988 and 1994. This analysis is preceded by description of the main socio-demographic characteristics of the area. Results show that the picture of the state of children’s and minors’ delinquency in some of it’s aspects differs from theoretical expectations, and in some others it is “contradictory” since for no smaller part of the area can be said without doubt that the situation in that part is “the best” or “the worst”. Also, on the basis of comparative data for the whole of Croatia it is not possible to state with certainty that the Istrian situation is in all aspects “better” or “worse”. Still, the “pure male minor rate” (which includes approximately two thirds of total criminal acts committed by children and minors of both sexes) is significantly higher than the state average. On the basis of the entire analysis the author concludes that the state of children’s and minors’ delinquency in Istria needs further, more detailed and methodologically more complex, research.